

Türkiye’de Avcı Eğitimi ve Avcı Profili

Mehmet Emin Bora *

Avcılık etkinliğinin yapıldığı alanlar son derece kırılgan bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla ekosistem içinde avcılık yapan bir kişinin bilmesi gereken pek çok şey vardır. Yaban hayvanlarının bulunduğu bir sahada sisteme zarar veren bir avcının, ne verdiği zararlar gözlemlenebilir, ne de kısa zamanda telafi edilebilir.

Yürürlükte olan kanunlara göre ülkemizdeki verilecek her türlü eğitimden doğrudan sorumlu olan bakanlık Milli Eğitim Bakanlığı, avcılardan sorumlu olan bakanlık ise, Çevre ve Orman Bakanlığı’dır. Av silahlarının sicilleri İçişleri Bakanlığı’na bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü’nde bulunmaktadır.

Bugün avcılarının eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı’nın yaptıkları müşterek protokol çerçevesi içinde yürütülmektedir.

Nasıl Bir Yetişkin Avcı Eğitimi Olmalı?

Yetişkin avcının avcılık hakkında kemikleşmiş yargıları vardır, bu sebeple verilen teorik bilgileri önceki bilgileri ile kıyaslayarak ve anlatılanları sorgulayarak dinler. Yetişkin avcılarının eğitiminde gruba hitap edebilecek kişinin yeterli bilgi birikiminin yanı sıra, mümkünse avcı olması doğru bir tercihtir.

Yetişkin avcılarının temel sorunlarından bir diğeri de almış oldukları eğitim ile ilgilidir. Örneğin, 60 yaş üstü bir yetişkin avcı ilköğrenim görmüşken, yine aynı yaş grubuna dâhil bir diğer yetişkin avcı, profesör unvanı taşıyabilmektedir. Her iki kursiyere aynı anda anlatılan konu, biri için çok basit gelirken, diğeri için önemli ölçüde sıkıntı yaratmaktadır. Dolayısıyla önceden belirlenen parametrelere uygunluk sağlayanlar ile sağlayamayanlar mutlaka ve mutlaka ayrılmalıdır. Bu ayrım sonunda her iki gruba verilecek derslerin içeriğinin değişmesi de kaçınılmazdır.

* Mehmet Emin Bora, Avcı Eğitim ve Yaban Hayvanı Üretme Vakfı Kurucu Üyesi, Ankara.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, “eğitmen” atamalarıdır. Eğitimcilerin üniversite mezunu olması asgari sınır olmalı ve bu sıfatı kazanabilmesi için de ayrıca özel bir sınava tâbi tutularak yeterliliklerinin tescil edilmesi gerekmektedir.

Özellikle yaban hayatının iyileştirilmesi yönünde verilecek eğitim genel bilgilerin dışında birtakım birikimleri de gerektireceğinden çok daha seçici ve dikkatli olmak zorunluluğu vardır. Bu eğitimin özü doğrudan doğruya canlıların yaşam hakkını ilgilendirdiği için soylu bir bakış açısına ihtiyaç gösterir.

Verilecek eğitimden sonra avcı adaylarının yurt çapında genel bir sınava tâbi tutulması işin can alıcı noktasıdır. Avcı belgesi, yıl içinde örneğin mart, nisan veya mayıs ayında açılacak bir sınavda başarılı olunduğu takdirde verilmelidir. Bu konuda adaylara her yıl için bir sınav hakkı yeterli olabilir. Av yapılabilecek sahaların toplam taşıyabileceği avcı sayısı hesaplanmalı talep bu sınırın üzerinde ise sistemden avcı çıkana kadar diğerleri bekletilmelidir.

Sonuçta, avcı eğitimi ilgili kurumların istediği şartları sağladıktan sonra bu koşulları sağlayabilen tüm özel dersanelerde verilebilmeli, ama sınav hakkı, mutlaka devlet tarafından merkezî sistemle yapılmalıdır..

Türkiye’deki Avcı Profili

Türkiye’deki avcı profilini çıkarabilmek için avcılara dönük istatistik verilerini incelemek gerekir. 53 il, 144 farklı merkezde avcı eğitimine katılan 10.369 avcı üzerinde yapılan bu çalışmanın, gerek hacim gerekse içerik itibarı ile bir benzeri bulunmamaktadır. Bu çalışma ana başlık olarak yedi bölümden oluşmaktadır.

Eğitim Durumları

Meslek Dağılımı

Yaş Dağılımı

Kullanılan Silah Türleri

Kullandığı Silah Çapı

Kaç Yıllık Avcı Olduğu

Ortalama Olarak Yılda Kaç kere Ava Gider

Eğitim Durumları

Eğitim durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul mezunu	4578	%45
Ortaokul mezunu	1763	%17

Lise mezunu	2726	%26
Yüksekokul mezunu	1060	%10
Diğer	242	%2
Toplam	10369	%100

Bu ankete katılan avcılarının yarısından fazlası ilkokul mezunudur. Bu anket sayısal açıdan daha büyük kitlelere erişebilse, mevcut ilkokul mezunu oranının daha da yükseleceği kanaatini taşıyorum.

Meslek Dağılımı

Meslek	Sayı	Yüzde
Memur	1560	%15
Emekli	1364	%13
Çiftçi	1048	%10
Serbest	2848	%28
Tüccar	85	%1
İşçi	1292	%12
Esnaf	1554	%15
Bilgi vermeyen	618	%6
Toplam	10369	%100

Bu tablo, pek çok kişi tarafından çeşitli şekillerde ifade edilmekle beraber bugüne kadar hiçbir sayısal veri ile desteklenmeyen bir gerçeği gözler önüne sermektedir. Bu da, avcılığın toplumumuzun hemen, hemen her kesiminde ilgi gördüğü şeklindeki bir gerçektir.

Bir diğer ilginç sonuç ise; kendisine uğraşı alanı olarak avcılığı seçmiş olan emekli sayısının % 15 gibi yüksek bir seviyeye ulaşmasıdır. Mevcut tablo “Yaş Dağılımını Gösterir Tablo” ile beraber incelendiği takdirde, sonuçlar daha da anlam kazanacaktır. Bu verilerin, toplum sağlığı üzerine araştırma yapanların ilgisini çekeceğini düşünüyorum.

Yaş Dağılımı

Doğum yılı	Sayı	Yüzde
1920-1925	10	%0,09
1925-1930	103	%0,9
1930-1935	263	%3
1935-1940	389	%4
1940-1945	621	%6
1945-1950	1074	%10
1950-1955	1557	%15
1955-1960	1666	%16
1960-1965	1645	%16
1965-1970	1365	%13
1970-1975	918	%9

1975-1980	532	%5
1980-1985	226	%2
Toplam	10369	%100

Bu tablodan anlaşılacağı üzere bugün için 50 yaş ve 50 yaşın üzerindeki avcı sayısı ankete katılan avcılarının % 24'ünü teşkil ediyor.

Bu anketin ilginç sonuçlarından bir diğeri de bu ankete katılan 10.369 avcı içinde 1980-1985 yılları arasında doğan gençlerimizin sayılarının sadece 226 olması. Bir başka deyiş ile ilk defa avcılık belgesi alacak 226 adayın varlığını genelleme yaparak bir hesap yapacak olursak, ortaya çıkan tablo, şu an için aşağıdaki gibi görünüyor.

65.000.000 nüfusumuzun her yıl yaklaşık olarak % 2 arttığını varsayarak matematiksel olarak 1.300.000 sayısına ulaşırız. Yine var sayalım ki doğan çocuklar da kız-erkek oranı aynı olsun. Yani bir yıl içinde % 2 artış sonucu 650.000 erkek çocuk dünyaya gelmiş olsun. Ölüm oranını sıfır olarak kabul ederek yukarıdaki tablodan çıkan sonuçlara göre ava ilk defa başlamak isteyen adaylara ait % 2 oranısını bu uygulama içine de doğru olduğunu kabul etsek;

$$650.000 \times \%2 = 13.000 \text{ sayısını buluruz.}$$

Yani, her yıl doğan erkek çocukların % 2'si avcılığa merak salsa mevcut sisteme her yıl en az 13.000 yeni avcı girecektir.

Kullanılan Silah Türleri

Kullanılan silah türleri	Sayı	Yüzde
Yarı otomatik	3953	%38
Süperpoze	2334	%22
Tekkırma	148	%1,5
Çifte	2567	%25
Pompalı	51	%0,5
Yok / Bilinmiyor	1316	%13
Toplam	10369	%100

Bu tablodan avcılarının % 38'inin yarı-otomatik tüfek kullandığını, buna karşı çifte ve süperpoze kullanan avcılarının toplamının ise % 48 olduğunu anlıyoruz.

Ankete katılan avcılarının %13'ü, avcılığa yeni başladıklarını, bu kursun sonunda silah almayı düşündüklerini, dolayısıyla henüz silah sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu ifadeden yola çıkarak, verilecek eğitimin avcılığa yeni başlayan avcı adaylarının üzerinde ne derece önem taşıdığını kolaylıkla görebiliriz. Sürdürülebilir avcılığın çağın gereksinimleri

çinde yeniden yapılanmasında avcı adaylarının süperpoze veya çifteye yönlendirilmesi önemli sorunlardan bir tanesidir.

Bu anketin çok çarpıcı sonuçlarından bir diğeri de, pompalı silah kullanan avcı sayısının 10.369 kişi içinde sadece 51 kişi olmasıdır.

Sürekli olarak basında çıkan abartılı haberlerin tam aksine, avcıların bu silahı özellikle avda kullanmadığını görüyoruz. Konuya vakıf olanların bildiği gibi bu silahın -sahip olduğu mekanizmadan ötürü ikinci atış için yeniden doldurulması- diğer silahlara göre daha fazla zaman alması, avcılar tarafından rağbet görmemesine sebep olmaktadır.

Tabanca taşıma ruhsatının elde edilmesinin yüksek maliyeti ve işlemlerinin zorluğu bu arzuyu duyan kişileri doğrudan pompalı silah satın almaya teşvik etmektedir. Bu silahın avcılıkta kullanılması diğerlerine göre çok daha zordur. Anket sonucunda % 1’in altında görülen pompalı silah tercihi, bu gerçeğin kanıtıdır. Hatta diyebiliriz ki; ülkemizde tüm avcılar pompalı silah kullansa ele geçirilen av hayvanları sayısında artma değil azalma olur.

Kullandığı Silah Çapı

Silah çapı	Sayı	Yüzde
12 çap	7130	%68
16 çap	895	%9
20 çap	101	%0,97
24 çap	24	%0,2
28 çap	4	%0,03
36 çap	7	%0,06
Yivli	41	%0,3
Silahsız	2167	%21
Toplam	10369	%100

Türk avcısının % 69’u 12 çaplı silahı tercih etmektedir.

Bu anket yurt çapında sayısal olarak daha büyük ölçülerde değerlendirilebilseydi mevcut oranın daha da yükseleceği kanaatini taşıyorum. Örneğin % 69 oranının, %90’a ulaşacağı gibi.

Avcılığı, salt olarak sadece “ele geçirme” duygusunun dışında bir eylem olarak gören, benimsediği felsefe itibarı ile kendisini “Avcılığın Basamakları” başlığı altında yer alan bölümde ve en azından “metot basamağı” içinde görebilen avcılarının sayısı ise ne yazık ki sadece %1 den ibarettir.

Sürdürülebilir avcılık kavramının anlatılmasının yanı sıra, sistem içinde “preditör avcı” (*Yok edici*) yerine “regülatör avcı”nın (*Düzenleyici*) ne anlama geldiği verilen eğitim

sırasında yeterli ölçülerde anlatılabilsen, zaman içinde kullanılan silah çaplarının mutlaka değişeceğini en azından umut ediyorum.

Tercih edilen silah çapının büyük, silah cinsinin de yarım otomatik olmasında, bir evvelki avcının tesiri yadsınamayacak kadar büyüktür. Genellikle usta-çırak ilişkisi içinde birbirlerine kazanımlarını aktaran avcılarının, avcılığın genelini kapsayan değer yargıları da aynı yöntem ile aktarılmaktadır. Bu aktarımlarda beklenen fayda-maliyet ilişkisi birinci derecede önem taşımaktadır. Özde avcılarımızın önemli bir kısmı, elde edeceği avın etinden faydalanmayı birinci derecede önemli saymaktadır. Bu tavır, kullanacağı silahın seçiminde etkin rol oynamaktadır.

Kaç Yıllık Avcı

Kaç yıllık avcı	Sayı	Yüzde
0-5 yıl	1822	%18
5-10 yıl	2363	%22
10-15 yıl	1844	%18
15-20 yıl	1655	%16
20-25 yıl	1000	%10
25-... yıl	1685	%16
Toplam	10369	%100

Bu tabloda ortaya çıkan profilden, yıllar itibari ile avcı sayısının birbirine yakın bir oranda dağılım gösterdiğini görmekteyiz. Bir diğer anlamda, bu tabloya bakarak, sanki her yıl eşit sayıda bireyin avcılığa başladığından söz edebiliriz. Yani isteyen herkes avcı olabilmektedir.

Hâlbuki yaban hayatını idareden sorumlu olanlar av sahalarının taşıma kapasitesini özellikle göz önüne almak mecburiyetindedir. Tüm dünyada bu fikre uygun bir yaklaşım benimsenmekte ve uygulanmaktadır. Bilgi yüklü bir avcı toplumu, sistemin gelişmesine ve sonuçta daha çok avcının sistemden istifade etmesine fırsat tanıyacakken, bunun tam aksine avcı sayısının gelişigüzel artması, sonuçta önce yaban hayatının tükenmesine dolayısı ile de avcılığın bitme noktasına gelmesine sebebiyet verebilecektir. Avcı olmak isteyenlerin iyi bir eğitimden geçirilmesi ve av sahalarının taşıma kapasitesi gözden uzak tutulmaması gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerde av sahalarının taşıma kapasitesi; ülkedeki av yapmaya müsait tüm sahaların aynı anda kaç avcıya avlanma imkânı vereceği hesaplanır. Örneğin bu sayı Almanya için 250.000 avcıdır. Yıl sonunda kaç avcı avlanmayı bırakmışsa aynı sayıda yeni avcı sisteme ilave edilmektedir ve böylece 250.000 sayısı sabit tutulmaktadır. Yalnız bu

oldukça zor bir sınav sonunda başarılı olan avcılar arasından yüksek puan sistemine göre belirlenir.

Bunun kadar önemli bir diğer sorun da avlanılacak hayvan sayısının -avcılarının arzuları istikametinde değil- sadece envanter sonuçlarına göre tespit edilmesidir. Bu aşamada arazinin barındırabileceği hayvan sayısı hesaplanır. Bu tespitlerden sonra her yıl sisteme girecek avcı sayısının ne kadar önem arz ettiğini kolaylıkla görebiliriz.

Bir Avcı Ortalama Olarak Yılda Kaç Kere Ava Gider?

Yıl içinde kaç kere ava gidildiği uzun bir süreden beri üzerinde pek çok tartışma yapılan konulardan biridir

Merkez Av Komisyonu her yıl aldığı kararlar ile avlanma gün sayısının yıl içinde kaç gün olacağını belirler. Bu gün sayısı yaklaşık olarak 70 gün civarındadır. Bu süre haftalık olarak hesap edildiğinde (ağustos-şubat ayları arasında) haftada 3 gündür. (Bu hesaplamada resmî tatiller göz ardı edilmiştir)

Bir avcı haftada üç gün ava gidebilir mi? Çok aykırı örnekler hariç bu sorunun cevabı kesinlikle "Hayır"dır.

Çünkü avcı;

1- İşinden ötürü ava ayıracak zaman bulamaz,

2- Mali imkân bulamaz,

3- Fiziki kudret bulamaz,

4- Bu tempoda aradığı "mutluluğu" bulamaz,

5- Birlikte yapılan bir faaliyet olan ava çıkmak için av arkadaşları bu sıklıkta bir araya gelemmez,

Sayılan bu faktörlerin dışında hava şartlarının ağırlaştığı zamanlarda, fiziki koşullardan kaynaklanan diğer sebepler de ava gitmeyi zorlaştırır.

Sadece "ava gitme gün sayısı" tek başına tartışılması gereken bir konu da değildir. Yıl içinde 40 kere ava gidip, sisteme zarar vermeyen avcı olacağı gibi, yine yıl içinde sadece 10 kere ava gidip çok büyük tahribata yol açan avcılar da olabilir. Dolayısı ile yeni baştan kurgulanacak sistem bu mahzurları ortadan kaldıracak yeni yaptırımların ve fırsatların oluşmasına olanak tanınmalıdır. Örneğin yukarıda belirtildiği gibi envanteri yapılmayan hiçbir hayvan türü avlanmaya açılmamalıdır.

Türkiye'deki Aktif Avcı Sayısı Nasıl Hesaplanmalı?

Mevcut hâli ile cevaplanması en zor sorulardan biri budur. Silah sayısını baz alınırsa İçişleri Bakanlığının verilerine dayanılmalıdır. Ama bu gerçekçi bir sonuç vermeyecektir, çünkü;

1- Bir avcının birden çok silahı vardır. Dolayısıyla silah sayısı avcı sayısını göstermez.

2- Mevcut yasalar çerçevesi içinde bir avcı vefat ettiği zaman silahları miras yolu ile varislerine intikal etmektedir. Örneğin vefat eden bir avcının 5 çocuğu ve 6 silahı varsa bu durumda var olan sistem gereği bu varisler babalarından kalan silahları kendi aralarında anlaşarak pay edeceklerdir. Veraset ilamına istinaden bu silahlara her bir çocuk için en azından bulundurma ruhsatı çıkartmak yine bir kanun emridir. Sonuçta anne de dâhil olmak üzere bir anda kâğıt üzerinde sisteme 6 avcı daha girmiş olacaktır!

3- Avlanma pulu alan avcı sayısı üzerinden giderek aktif avcı sayısını bulabilir miyiz? sorusunun cevabı da maalesef “hayır” olacaktır. Çünkü belge almadan avlanan avcı sayısı da göz ardı edilemeyecek kadar çoktur.

Geçmişe dönük elimizdeki verilere bakarak, büyük kentlerdeki avcı sayısını göz önüne aldığımızda tüm ülkede 200.000 ila 250.000 kişi kadar bir aktif avcının varlığından söz edersek çok da abartmış olmayız diye düşünüyorum. 40.000 köyü bulunan bir ülkede her köyde 2 avcı var demek sureti ile yola çıkarsanız bu rakamların pek de afaki olmadığı yönünde kanaatleriniz pekişebilir. Bu avcılarının büyük bir kısmı sezon boyunca eksilen sayılarla ava gitmektedir. Hava şartlarının zorlaştığı dönemlerde bu sayının çok aşağı düzeylere indiği bilinen bir gerçektir.

Bu sorunun net bir cevabının olmaması avlanma eyleminin her aşamasından sorumlu olan idarenin büyük bir eksikliğidir.